

Komentarji

Politično hlapčevanje. — Velika "razumnost" velerazbojnikov

Zadnji teden so bile lokalne volitve v več mestih Amerike. Poročila so se glasila, da so bila vsa razpoložljiva "razočaranja, vsiljena preobrat", mi pa ne vidimo nič takega. Spremembe so bile le po imenih, vse drugo je ostalo po starem. Volilci so prebrali z ene stare mrhe na drugo staro mrho, ki bo kimala po starih tirih.

Kolikor je do zdaj znano, edin preobrat, ki pomeni napredek, se je zgodil v Bridgeportu, Conn., kjer je bil izvoljen socialist za župana; to je s stališča samostojne delavske politike velika zmaga, ki nekaj šteje.

Clevelandska metropola je tudi presedala — na veliko porajenost naših političnih hlapcev, ki tamkaj dominirajo slovensko naselbino. Dnevno glasilko teh hlapcev je obupno zapeljivo, da bo zaradi tega presejanja 600 Slovencev izgubilo mestne službe. To je torej glavna sreča, ki so jo volitve prinesle clevelandski metropoli. Petinideset tisoč Slovencev v Clevelandu bo torej hudic vzel, kar bo — če bo — 600 rojakov izgubilo mestna dela!

Mi, ki gledamo na to "katastrofo" od zunaj in ki vemo, da republikanska politika ni nič boljša od demokratske ali narobe, smatramo, da bodo odvoljeni slovenski demokrati hlapci nadomeščeni s slovenskimi republikanskimi hlapci — in naselbina v splošnem ne bo nič izgubila.

Imamo pa nov dokaz, zakaj je republikanska in demokratska lokalna politika tako aktivna. Zaradi nekaj stotin milijonov dolarjev! Samo zato! Vsi volilci naselbine, štiri ali pet tisoč, mora hlapčevati mašini in voliti na komando zato, da bo potem 500 individvijev pomatlo sedejo v pisarnah ali opravljajo konjederske posle. To je suma totalna, višek modrobranske narodno-kulturni vrh in samostojnost lokalne hlapčevske politike našega naroda v Ameriki! O majka, majka, zakaj ti ne počti srce žalosti! ...

Poročali smo že o bistrih glavnih Wall ulici, ki so pokupili delnice po 20c in jih prodale po 82. Procesija takih bistrih glav je pa dolga. Zdaj poročajo, da leta 1928 peščica gospodov organizirala "oil pool". To pomeni, da so manipulirali ceno olja delnicam. Gospodje so spravili v svoje žepce dvanajst milijonov čistega dobička, ne da jim bili dali en sam cent svojega denarja v to transakcijo.

Stari Brisbane komentira, da dovolj, če so vložili svojo "razumnost" v to kupčijo. Sure, razumnost! V Ameriki imamo še druge razumne gentlemane, ki so v dveh letih spravili brez milijon dolarjev in investirali niso drugega ko svojo "razumnost". Kaj so pa delali? Ugrabili so okrog dvanajst milijonov, zagrozili jim s smrtno puščico in izterjali od njih visoko odkupnino!

Razumnost! Te imamo v Ameriki na vagone. Zato pa je propadla ena tretjina vseh bank in so delavski reveži izgubili skoraj milijone v prihrankih; zato so industrije zaprle vrata in šestnajst milijonov delavcev je bilo na cesto; zato danes štiri milijone delavskih družin živi na miloščinah. Zato imamo demokracijo že štiri leta!

Mali ropar ima jako malo razumnosti, toda iniciativa ima. Roparski "razum" raste z roparsko stopnjo. Veliki roparji na drugi strani so monopolirali ves "razum" kapitalistične Amerike in kapitalističnega sveta.

DESPOTIZEM JEKLARSKEGA TRUSTA V PENNI

Župan prepovedal zborovanja u-nijskim delavcem. Green protestira

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je poslal telegram governerju Pinchotu, v katerem protestira proti kršenju svobode zborovanja v mestu Duquesne, ki je pod kontrolo jeklarskega trusta. Pravi, naj governer zlomi despotizem trusta, da bodo lahko organizirani jeklarski delavci nemoteno zborovali.

Green je namreč prejel pritožbo od W. J. Spanga, predsednika, in H. Budohazija, tajnika krajevne unije Asociacije jeklarskih delavcev, da je župan Crawford prepovedal zborovanja članom te unije. Green je potem zahteval od governerja, naj pokaže, da župan, ki je orodje jeklarskega trusta, ne sme tepati ustavne garancije glede pravice zborovanja in govora.

O despotizmu jeklarskega trusta se je pred nekaj meseci prepričala tudi Frances Perkins, načelnica zveznega delavskega departamenta, ko je župan mesta Homestead prepovedal radikalnim jeklarskim delavcem zborovanje in tudi nji odrekel dvorano za shod, ko je hotela govoriti delavcem. Radikalni delavci v naselbinah se zdaj čudijo, ker jeklarski trust smatra tudi unijo, ki spada k Ameriški delavski federaciji, za veliko nevarnost in prepoveduje njenim članom mirna zborovanja.

Governer Olson pomiril militantne stavkarje

Delavci, ki so okupirali klavnico, so pristali na arbitražo

Austin, Minn. — Governer Olson ni poslal milice semka, ko je prejel od šerifa vest, da so okrajne policijske sile brez moči čiš napram stavkarjem, ki so okupirali tukajšnjo klavnico George A. Hormel & Co. Namesto tega je governer osebno prišel sem v nedeljo in pregovoril stavkarje, da se umaknejo iz klavnice in prepuste sporno vprašanje z družbo razsodišču. Delavci so zastavkali, ko jim je družba odredila deset centov mezdnega povška.

Voditelji stavkarjev, ki imajo neodvisno organizacijo, so sprejeli governerjevo priporočilo. Nato je governer Olson konferiral z uradniki klavniške družbe; kaj je tam dosegel, še ni znano.

Po sestanku z governerjem so stavkarji pustili vstop v klavnico inženirjem, ki obratujejo refrigeratni sistem za hladilne shrambe mesa. Ob okupaciji klavnice po stavkarjih v soboto je ta sistem prenehal in bati se je bilo, da se meso skvari.

Aretacije rudarskih stavkarjev

Gallup, N. M. — Te dni so milijniški aretirali 15 rudarskih stavkarjev in njihovih žen, ki so se udeležili protestnih demonstracij proti obsodbi organizatorja od NMU. Milijniški so rabili količke in bombe za solzenje, da preprečijo demonstracije, a jim ni uspelo. Ker je bril nazaj sproten veter, so stavkarji metali solznice nazaj in nastala je splošna zmeda. Pozneje je bila poslana proti demonstrantom kavalerija in ta jih je po hudi bitki razpršila. Mestne avtoritete so ukazale zatvoritev vseh trgovin.

Stavka v tem okolišču traja že dvanajst tednov in davkoplačevalci se jeze, ker milica pomaga baronom premoaga pri razbijanju stavke na njihov račun.

Priznanje sovjetov pred petkom

Litvinov obiskal Washington, grob in se odkril pred mavzolejem

Washington, D. C., 13. nov. — Litvinov je sinoči že četrty obiskal Roosevelta v Beli hiši in se z njim razgovarjal skoro tri ure. Kaj sta govorila, ni znano, domnevajo pa, da se razgovori ne zavlačujejo zaradi ruskih dolgov, temveč Litvinov bi zelo rad sklenil z Ameriko neagresivni politični in ekonomski pakt, ki je njegova specialiteta.

Pomožni državni tajnik Bullitt je kasneje dejal, da glavne točke Litvinove misije morajo biti rešene pred prihodnim petkom, kajti tega dne predsednik Roosevelt odpotuje na jug.

Litvinov je bil včeraj popoldne na avtmem izprevozu po Okolic Washington v družbi s Borisom Skvirskim, ki vodi že dolgo let neoficielni sovjetski biro v Washingtonu in z nekaterimi voditelji sovjetske trgovske družbe Amtorg v New Yorku. Odpeljali so se v Virignijo in posestili grob Georga Washingtona na Mt. Vernonu. Ko so stali pred grobnico, se je Litvinov odkril in nekaj momentov resno opazoval zgodovinski monument.

Tri velika mesta se izrekla za javno lastništvo

Zagovorniki javnega lastništva in obratovanja elektrarn izvojevali veliko zmago pri zadnjih volitvah

Chicago. — (FP) — Tri velika mesta, Akron, O., Sandusky, O. in Camden, N. J., so se zdaj silni propagandi s strani elektrarskega trusta izrekla za ljudsko lastništvo in obratovanje javnih naprav pri zadnjih volitvah.

Elektrarski trust je očitno pokazal bojazen pred znaki, da so volilci naklonjeni ljudskemu lastništvu javnih naprav. Njegovo bojazen je povečala politika Rooseveltove vlade, zlasti pa naznanilo, da bo vlada nudila posojila občinam, ki hočejo zgraditi svoje elektrarne. Posebno hud boj je bil v San Franciscu, kjer je mestna elektrarna že pričela obratovati. Tu je trust potrošil veliko denarja za propagando in tako izvojeval delno zmago.

V manjših mestih so bili glasovi glede vprašanja javnega ali privatnega lastništva javnih naprav skoraj enako razdeljeni.

Bitka v Akronu še ni končana, kajti vprašanje pred volilci je bilo le, ali naj mestni uradniki pripravijo načrte za zgraditev elektrarne. Za to so se volilci izrekli, glavno vprašanje pa bo prišlo ponovno na glasovanje pri prihodnjih volitvah.

Druga večja mesta, kjer se bo reševalo vprašanje javnega ali privatnega lastništva elektrarn in drugih naprav v bližnji bodočnosti, so Nashville, Knoxville, Memphis in Washington.

Svilni delavci vztrajajo v stavki

Paterson, N. J. — Večina svilnih delavcev, ki so zastavkali pred enajstimi tedni, še vedno vztraja v boju. Nekateri so se vrnili, a so silno nezadovoljni s položajem in se bodo najbrž ponovno pridružili stavkarjem. V situacijo je posegel senator Robert F. Wagner, načelnik zveznega delavskega odbora, in naznanil, da bo v kratkem podal odlok, ki bo končal konflikt.

Svilni delavci so zastavkali tudi v Astoriji, Allentownu in drugih tekstilnih mestih.

Nekateri tovarnarji v Patersonu so pripravljani pristati na zahtevo stavkarjev glede zvišanja plače na \$25 na teden, toda temu se upira njihova asociacija, ki je v Washingtonu izvojevala pravilnik z minimalno plačo \$13 na teden.

FARMARJI RAZOČARANI NAD VLA-DNO POLITIKO

Posledica so stavke v poljedelskih državah. Konvencija radikalnih farmarjev v Chicagu

Des Moines, Ia. — (FP) — Farmarji so silno razočarani nad Rooseveltovo administracijo, ker ni storila ničesar učinkovitega za izboljšanje njihovega položaja. Farmarji so sili samih obljub in zahtevajo akcijo, kar pokazuje stavke in spopadi med farmarskimi piketi in deputiserji na raznih frontah. Stavke se vrše v znamenju nasilja; več mlekarn je bilo v zadnjih dneh dinamitiranih in aretacije piketov so na dnevnem redu.

Vse to je treba pripisati dejstvu, ker cene produktov, katere farmar potrebuje, hitreje naraščajo ko cene poljskim pridelkom. Nira ni prinesla farmarjem olajšave, temveč je njihov položaj še poslabšala. Celo administracija priznava, da farmar prejme le 61 odstotkov za svoje pridelke v primeri s predvojnjo dobo, da si tudi takrat niso farmarji živeli v blagostanju.

Farmarjem so že pričeli predeti poskusi, katerih cilj je le začasna ugleditev poteškoč. Kar mi potrebujemo, niso novi krediti, temveč višje cene poljskim pridelkom, pravijo. Posojila, ki jih vlada nudi farmarjem, le podaljšujejo agonijo.

Roosevelt je obljuboval, da ne bo noben brezposelni delavec stradal in da bo farmar dobil dostojne cene za svoje produkte, toda obljuba se še ni ureničila in tako se farmarjem kot brezposelnim obetajo težki časi na zimo.

Farmarji, ki hočejo bolj radikalno akcijo kot voditelji National Farmers Holiday Ass'n, se bodo sešli na svoji konvenciji v Chicagu, ki se otvori 15. novembra in bo trajala tri dni. Na to konvencijo bo prišlo nad tisoč delegatov iz 24 držav in nedvomno je, da bodo podvzeli odločne korake, ako ne bo medtem vlada revidirala svoje politike, ki naj bi v resnici prinesla izboljšanje položaja farmarjev.

Tekstilni magnetje sabotirajo NRA

Med stavkarje pošiljajo svoje špijone. Dokazi o špijonaži poslani v Washington

Chattanooga, Tenn. — (FP) — Kako tekstilni baroni sabotirajo delavsko klavnico industrijskega zakona s tem, da pošiljajo svoje špijone v vrste stavkarjev, pokazuje fotostatični posnetki poročil teh špijонов in instrukcij, katere ti prejemajo od načelnika detektivske agencije. Te posnetke je prinesel tukajšnji list "Labor World", uradno glasilo strokovnega in delavskega sveta.

Poročila špijонов se nanašajo na stavko tekstilcev v Clevelandu, Tenn., katero so delodajalci razbili s pomočjo stavkokazov. Stavka je izbruhnila, ko je tamkajšnja tekstilna kompanija odpuštila večje število delavcev, ki so zahtevali zvišanje meze. Kompanija je uposila špijone, ki so postali člani unije. Bil so aktivni precej časa, predno jih je unija spoznala in izključila.

Rezultat te špijonaže je bil izgon voditeljev stavkarjev. Prišli so na črno listo in vse organizacije tovarnarjev na jugu so bile opozorjene, naj jih ne sprejmejo v službo.

Fotostatični posnetki so bili poslani v Washington, in bodo tvorili municijo, ko bosta William Green od Ameriške delavske federacije in Thomas F. McMahon, predsednik United Tex-

Nova kriza med Italijo in Jugoslavijo!

Jugoslovanska vlada poslala dolgo noto Franciji in Angliji zahtevajoč, da Italija ne sme invadirati Avstrije v slučaju nacijske revolte v zadnji. Ako Italija mora invadirati Avstrijo, naj zasede le Tirolsko, Jugoslavija bo pa zasedla Korosko in Stajersko!

Hitler ni dobil sto odstotnega odziva volilcev

Okrog 90% volilcev se je udeležilo volitev — in te so privlekli s silo na volilca

Berlin, 13. nov. — Diktator Hitler je zadnji petek ukazal volilcem v Nemčiji, da morajo sto odstotno glasovati za njegovo zunanjo politiko in listo kandidatov. Tega pa ni dobil. Odzvalo se je nekaj čez 90 odstotkov volilcev — največ v zgodovini nemške države, toda, če ne bi bili nacisti vodili volilnega terora, bi bili včeraj volili fašisti sami.

Nacisti v uniformah so obiskali siehrnega volilca in mu povedali da so te volitve obvezne — prisilne. Morajo voliti, če hočejo ali ne! Na ta način so dobili toliko glasov. Kljub temu je čez dva milijona in pol volilcev glasovalo proti Hitlerjevi zunanji politiki v plebiscitu in brez malega milijon glasovnic — 789,000 — glasovnic je bilo zavrnjenih, ker so bile pokvarjene ali prazne.

Pri glasovanju za Hitlerjeve kandidate je bilo 3,348,125 glasovnic zavrnjenih kot nepravilnih. Razume se, da so ti volilci vpisali imena drugih kandidatov na glasovnico.

Pri plebiscitu — če volilci o dobre izstop Nemčije iz Lige narodov in razorožitvene konferen-ce — je glasovalo čez 40 milijonov "da" in 2,052,100 "ne".

Vest o uničenju sovjetskih letal zanikajo

Sibirski komunisti zagrozili s napadom na japonska mesta, če militaristi ne prenehajo s provokacijami

Tokio, 13. nov. — Japonski uradni viri kategorično zanikajo vest iz Moskve, da je bilo šest japonskih letal uničenih in 20 letalcev ubitih, ko so leteli nad Sibirijo. Poročilo dostavlja, da je to prazna govorica, ki izvira iz Harbina.

Moskva, 13. nov. — Sovjetske oblasti ne vedo ničesar o kakem spopadu z japonskimi vojaškimi letalci v Sibiriji. Vest iz Sibirije, da je bilo šest japonskih letal sklatenih na tla in 20 Japoncev ubitih, je torej brez podlage.

Iz Vladivostoka pa poročajo, da je tamošnja komunistična stranka objavila manifest, v katerem grpi Japonski, da bodo sovjetski aeroplani v bodoče takoj odgovorili s obiskom Mandžurije in tudi Tokija, če bo treba, ako se še enkrat ponovi japonska invazija Sibirije v zraku. Manifest se glasi, da so sovjeti v Sibiriji dobro pripravljani in japonski militaristi se ne smejo šaliti z njimi.

Ford povabljen k Rooseveltu?

Detroit, Mich. — Po Detroitu se je v nedeljo razširila vest, da je predsednik Roosevelt povabil avtmega magnata Forda k sebi na razgovor. V soboto je bila objavljena vest iz Washingtona, da v Rooseveltovi administraciji ni soglasja glede vladnega bojkota Fordovih avtov. Nekateri visoki uradniki so proti bojkotu, do čim administrator NRA Johnson vztraja, da Ford mora prej podpisati avtni pravilnik predno bo vlada kupovala od njega.

tile Workers of Amerika, pričela bitko za odpravo špijonaže v industrijah.

Zeneva, 13. nov. — Francija in Anglija sta zadnje dni prejeli od Jugoslavije noto senzacionalnega značaja, ki se bavi s eventualnostmi v slučaju, da pride Avstrija v nevarnost hitlerjevske revolte in da Italija začne izvajati tajni sporazum z avstrijskim diktatorjem Dollfusom, ki sta ga baje zaključila Mussolini in Dollfus na njenem sestanku v Riccionu.

Jugoslovanska nota, ki je bila dostavljena zadnji teden, poudarja dve točki. Prvič Jugoslavija odločno protestira proti nekemu dogovoru, ki je bil storjen med vladami v Londonu, Parizu in Rimu in na temelju katerega sme Italija invadirati Avstrijo, če pridejo avstrijski hitlerjevci v premoč. Drugič Jugoslavija predlaga, da mora tudi ona sodelovati pri intervenciji v Avstriji, ako bo ta potrebna. Italijanske in jugoslovanske čete naj okupirajo "neko cono" Avstrije in ta cona mora biti pod kontrolo Lige narodov v interesu neodvisnosti Avstrije.

Protest in zahteva Jugoslavije sta bili vsakakor odobreni po Rumuniji in Čehoslovakiji, ki sta njena zaveznika.

Jugoslavija smatra, da bo Italija šla v Avstrijo po treh potih v bližnji jugoslovanske meje. Jugoslovanska vlada izjavlja v svoji noti, da ne bo nikdar dovolila, da bi Italija okupirala južne avstrijske province, kajti na ta način bi Italija prišla v dotiko z Ogrsko in odrezala bi Jugoslavijo od Čehoslovakije. Nadalje belgradska vlada opozarja, da je dravska dolina na Koroskem velike strategične važnosti in je odločno proti temu, da bi se tamkaj nastanile njeje sovražne čete.

Jugoslavija želi, da Avstrija ostane neodvisna, toda, če hoče izbirati med "dolgotrajno italijansko okupacijo južnovzhodnih avstrijskih krajev" in unijo Avstrije z Nemčijo, rajši vidi zadnje. Ako se okupacija mora izvršiti, tedaj je v interesu miru potrebno, da pri tej okupaciji sodeluje tudi Jugoslavija z enakimi pravicami kakor Italija.

Iz teh razlogov Jugoslavija predlaga, da velenje revidirajo svoj prejšnji sporazum z Italijo na ta način, da Italija okupira Tirolsko, Jugoslavija naj pa okupira Korosko in Stajersko.

Jugoslavija namerava vseno okupirati omenjeni provinci, če Italija invadirava Avstrijo, pa naj velenje to dovolijo ali ne. Torej, da se prepreči konflikt, naj Anglija in Francija sprejmeta ta predlog.

Dunaj, 13. nov. — Včeraj so bili veliki izgredi na Dunaju, ko so socialistične organizacije hotele proslaviti petnajstletnico avstrijske republike. Heimwehrovi so s pomočjo policije in vojaštva motili proslavo, toda povsem je niso preprečili. Okrog 300 socialistov je bilo aretiranih in veliko število ranjenih v spopadih z avstrijskimi fašisti. Ranjen je bil tudi Hugo Thaler, podpredsednik nižjeavstrijske zbornice. Dr. Friedrich Adler, socialistični vodja, je bil aretiran.

Starostna pokojnina v državi Delaware

Dover, Del. — Državna legislatura je pravkar sprejela predlogo starostne pokojnine, obenem pa je otvorila zavod za stare ljudi, ki potrebujejo zdravniško oskrbo. S tem je ta država odpravila sistem ubožnic in dala dober zgled drugim državam.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
SLABLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Advertising rates on agreement—Manuscripts
will not be returned.

Prosavta
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Deton v glavnici, na primer (list 30),
1933, poleg vsakega imena na seznamu...

Domač drobiž

Smrtna nesreča na lovu

Duluth, Minn. — Frank Borič, star 24 let, se je zadnje dni
ustrelil po nesreči, ko je na lovu
padel na svojo puško. Stanoval
je v Elbornu v bližini Dulutha.

Smrt člana

Piney Fork, O. — Tu je umrl
po tridnevni in mučni oblezni
John Mahne, star 57 let in doma
iz Cerknice na Notranjskem.

Požar na farmi

Ely, Minn. — Johnu Germe-
ku in Jos. Šlucu, ki sta farmarja
v okolici, sta 7. t. m. zgoreli dve
veliki kopici sena. Ognjegasi
niso mogli pomagati, ker niso
dosegli vode. Sumi se, da je ne-
kdo zažgal in policija preiskuje.

Operacija

Pueblo, Colo. — Sam Rado-
vich, sin Nicka in Rose Rado-
vich, je bil zadnje dni operiran
na vnetem slepiču v St. Mary's
bolnišnici. Je član SNPJ.

Nova Adamičeva knjiga

New York. — Založniška tvr-
dka Harper & Brother naznanja,
da izide zgodaj v letu 1934 knji-
ga Louisa Adamiča o Jugoslavi-
ji. Knjiga bo imela naslov "Na-
tive's Return", podnaslov: "An
American Immigrant Visits Ju-
goslavia and Discovers His Old
Country." Imela bo čez 450
strani in vsebovala bo čez 60 fo-
tografskih slik prizorov in oseb
iz raznih jugoslovanških krajev.

Slovenec izvoljen v Lorainu
Lorain, O. — Pri tukajšnjih
mestnih volitvah v zadnjem te-
dnu je bil izvoljen za councilma-
na v 6. wardi Leo C. Svete, sin
znane pionirske slovenske druž-
ne. Svete je kandidiral na de-
mokrataki listi in ima 980 gla-
sov večine.

Nov grob v Chicagu

Chicago. — Zadnje dni je tu
umrl Anton Zuber iz Ashlanda,
Wis., star 32 let.

Zenitve

Chisholm, Minn. — Kljub slab-
nim časom je precej porok med
našimi mladimi rojaki. Tu sta se
poročila Alex Sinko in Ana Žleb-
nik, ki je članica SNPJ.

Svatba

Milwaukee. — Poročila sta se
Matt Deržaj in vdova Helena
Presočnik.

Letalo padlo na hišo; trije ubiti

New York. — V nedeljo pop-
oldne je letalo tresčilo na veliko
stanovanjsko hišo v Brooklynu,
odskočilo in padlo na ulico, kjer
se je ugasilo. Trije mladi fantje
v letalu so se ubili in četrti je
teško ranjen. Četvorica si je le-
talo najela za zabavni polet.

Vozniki taksijev zmagali

Philadelphia, Pa. — Vozniki
taksijev so izvojevali veliko
zmago, ko je Philadelphia Rapid
Transit Co. pristala na njihove
zahteve glede zvišanja meze in
priznanja unije.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Tukajšnje delo in "fornerji"

New Waterford, C. B., N. S. —
Koncem septembra sem v Pro-
sveti poročal, da so od spomni-
di tukajšnji premogovniki za-
čeli vsaki mesec bolj obratovati,
tako da so v septembru že obra-
tovali vsi premogovniki po 6
dni na teden. Poročal sem tudi,
da je kompanija začela one, ki
so bili 1. maja l. l. odslovljeni,
nazaj upoševati.

Ker je družba uposlila med do-
mačini tudi "fornerje", oženje,
samoce z državljanjskimi papirji
in tudi take brez teh papirjev,
je dosti domačinov bilo še brez
dela. "Fornerji" pa so že delali.
Radi tega je prišlo do velike je-
ze in celo groženj, da bodo vse
"fornerje" napodili iz naselbine,
če bodo "fornerji" delali, doma-
čini pa hodili po cesti brez dela.

Na unjakih sejah in povsod
se je že protestiralo. Dne 10.
oktobra je šel odbor od majne
št. 12 in od št. 16 U. M. W. of
A., in odbor od Army and Navy
War Veterans, s protestom k
županu z zahtevo, da se to upo-
slovanje "fornerjev" takoj spre-
meni in ustavi, dokler ne bodo
vsi domačini zaposleni, tako se
veliki "trubi" ne bo dal prepre-
čiti. Pojasnili so županu in
koncilmanom, da od 89 nanovo
zaposlenih je večina "forner-
jev", da je dosti domačinov, ki
so zmožni izvršiti ravno tisto
delo ko "fornerji", pa so "for-
nerji" zaposleni, domačini pa
brez dela.

Neki odbornik vojnih vete-
ranov se je pritožil, da imajo
"fornerji" tukaj več pravice kot
oni, ki so se v vojski tapli za to
deželo. Največ "trubla" pa je
povzročilo to: dva Čehoslovaki,
ki sta bila tudi lansko leto od-
slovljena, sta se vrnila potem v
stari kraj. Sedaj, ravno v ča-
su, ko je kompanija začela naj-
mati ljudi, sta se neko soboto
večer pripeljala sem in v pon-
deljek zjutraj sta šla superin-
tendenta vprašat za delo in sta
ga tudi takoj dobila. To se je
hitro povsod izvedelo, nato so pa
domačini začeli protestirati.

Rezultat vseh protestov je bil,
da se vse zadeve predložijo mi-
nistru majn. Med tem sta bila
omenjena dva Čehoslovaka od-
slovljena.

Dne 16. oktobra so prišli sem
en minister majn, zastopniki
kompanije, posebni odbori lo-
kalov št. 12 in št. 16 U. M. W.
of A., član distrikta št. 26 U. M.
W. of A., ter odbor od Army and
Navy Veterans, in koncilmani
New Waterforda. Na dnevni
red so prišli vsi protesti, pritož-
be in vse poedine zadeve. Na tej
konferenci je bilo sklenjeno, da
gori omenjeni odbori pregleda-
jo listo pri kompaniji, kdo je do-
bil delo, kdo je državljan in kdo
ne. Dalje, da mora kompanija
odslovliti vse nenaturalizirane
delavce in na njih mesta uposli-
ti domačine.

Dne 22. oktobra so omenjeni
odbori imeli še eno sejo in so
sklenili, da od zdaj naprej bodo
lokalni od U. M. W. in veterani
izbirali in razsojevali, kdo sme
delo dobiti. Dalje so še sklenili,
da bodo vsi "fornerji", ki so bi-
li zaposleni po 14. avgustu od-
slovljeni, če imajo državljanke
papirje ali ne. Do danes še ni
bil nihče teh odslovljen in tudi
ne bo (izjema sta prej omenjena
Čehoslovaka). Ta sklep je samo
zato, da se duhovi pomirijo.

Iz vseh teh protestov in mr-
nje proti "fornerjem" se je jas-
no videlo, da U. M. W. of A.
nima dosti brige za "fornerje".
Nihče jih ni zagovarjal, ne na
omenjenih konferencah ne v no-
vinah. "Fornerji" so samo do-
bri, da plačajo za assemente, ko-
lekte in kadar so volitve v odbo-
re in za konvencije. V takih
slučajih poznajo vsakega kot
pravega brata. Zagovarjala jih
je le kompanija.

Dominion Coal & Steel Co.
ima toliko naročil za premog,
da jih že težko izvršuje. Vsak
teden se na 9 šahtih producira
100.000 ton premoga; 287.000
je bilo "nadumpanega" od zadnje
zime in vse je šlo na Montreal.

Na zabvalni dan je bil tukaj
vsako leto praznik, letos je pa
še kompanija dva dni poprej
naznanila, da bodo vse majne
obratovale, ako majnerji pride-

jo delat. Vsi niso prišli, ali pri-
šlo jih je vendar toliko, da so
vse majne obratovale.

Za praznik vseh svetnikov je
ravno tako bila že dva dni prej
agitacija: "Vsi na delo", da lad-
je čakajo na premog. Na ta
veliki katoliški praznik, v pre-
cej katoliški deželi, je bilo res-
čudno, da izmed 12.000 delav-
cev jih je samo 1.700 šlo v cer-
kev vsem svetnikom pete lizati.
To duhovnom gotovo ni bilo
prav, da kompanija na tako ve-
lik praznik obratuje majne, in
drugič, da katoličani rajše gre-
do v črni rov ko v cerkev. Ta-
ko gledajo, da jim hokus-pokus
ne da nič. Praznik si lahko vsak
sam napravi kadar mu je treba.

S polno paro se bo v Novi
Škottiji še obratovale samo ta
mesec; potem se vojnja po St.
Lawrence reki ustavi, ker so
tam strašni viharji.

Herman Drobesh, 558.

O konvenciji učiteljev

Pueblo, Colo. — V začetku no-
vembra se je tukaj vršila letna
konvencija učiteljev države Co-
lorado. Čez 1.700 je bilo zbranih
na tridnevni konvenciji. Ob kon-
cu konvencije je v mestni dvo-
rani govoril profesor G. L. Max-
well iz univerze v Denverju.

Značilne so bile njegove besede
v gospodarskem oziru sodobne
Amerike. Povedal je učitel-
jem, da državljanom ni zadosti,
da znajo pisati, da so inteligentni
in socialno zavedni, ampak
morajo poznati ozadje zgodovine
in tekoča vprašanja. "Državl-
jani morajo biti kritični napram
časopisju, radiu in političnim
grupam. Morajo se paziti pred
zavajalno propagando. Državlja-
ni morajo biti sposobni v jav-
nem mnenju; delati zaključke
efektivne, ne kot posamezniki,
ampak kot skupina. Državljan-
i morajo biti sposobni, da si izbe-
rejo vodstvo, ki je vestno in spo-
sobno za vsa dela. Posameznik
ne sme biti upoštevan več; le ce-
lota naroda se mora upoštevati.
Povrnitev v "robustni individual-
izem" je nemogoča."

Tako je učil profesor. Nekat-
erim ljudem to ne more v glavo
in jim tudi ne bo šlo; preživel
bodo dobo, ne da bi se zavledli so-
cialne dolžnosti. Ljudje, kot
profesor Maxwell, govore in uče
z vidika evolucije in revolucionar-
nih sunkov v zgodovini človeštva.

"Podpora in miloščina sta ne-
potrebna stvar med nami. To je
neupravičljivo, z malo izjemo
nesposobnih," je dejal profesor.

"Prepotrebna je socialna eti-
ka, taka, da odpravi revščino,
brezposelnost, bolezni in zločine,
ne samo da to zdravi. Več za-
sluška delavcem, socialno zava-
rovanje, zdrava stanovanja, te-
lovadni prostori in omejitve pro-
fita." Tako je govoril mož veli-
kega znanja. Učitelji naj uče
mladino v tem smislu in učni te-
čajji bi morali biti tako urav-
nani.

"Če bi Maxwell povedal, da in-
dividualizem se krepko stoji in
da ga je treba enostavno odpra-
viti, tedaj bi ga ga mogoče povpre-
ni Amerikanec doumel, drugače
pa ne. Kako naj se iniciativa po-
sameznika za profito odpravi,
ako državni zakoni ščitijo tak
profitni sistem? Kako naj se u-
vede v šolah pouk o socializmu,
dokler ni enotne uprave vseh šol

v državi in dokler ima vsak po-
samezen šolski okraj ljudi, ki
nadzorujejo pouk v šolah?

Res je dobro, da kdo tako go-
vori učiteljstvu, ki ima nalogo
vzgojiti naraščaj, ali prepričan
sem, da veliko mladih učiteljev
in učiteljic ga ni razumela, ker
vsa njih naobrazba je zapopade-
na v profitnem sistemu kapitali-
stične dobe.

Kadar bo odpravljen vzrok
revščine in brezdelja med delov-
nim ljudstvom, tedaj bo tudi po-
ložen temelj socialni izobrazbi v
javnih šolah, prej ne. Pogledajmo
vodilni sistem v kapitalističnih
državah. Farmarji, rudarji, je-
klarski delavci, buržoazija, vsi
volijo kandidate, ki so navadno
bankirji ali odvetniki in ki so za
vse odgovorni le sami sebi. Ka-
ko naj taki zastopajo obenem
profitno produkcijo in tiste, ki
vse producirajo? Kako naj taki
ljudje naredo zakone, da bodo
varovali delavce in bankirje?

Ljudje — ogromna večina de-
lavcev — volijo kar tja v en dan,
kot v sanjah, kot mrtvi in vzkl-
kajo le ob "zmagi" tega ali one-
ga. Ne republikanci ne demokrati
ne bodo nikdar rešili delavskih
vprašanj, ker jih ne morejo; če
hočejo, morajo odpraviti vzroke.
Tega pa ne bodo naredili, ker
mislijo, da se bodo razmere sa-
me izboljšale. Lahko se izbolj-
šajo za en čas, potem pa bo zo-
pet zastalo kolesje in zvrhane
ahrambe, in ob takih nakupiče-
nih dobrinah — beda in lakota.

Slovenski delavci, ki ste že
dalj časa v tej deželi, ste to vi-
deli v prošlosti, vidite sedaj in
videli boste v bodoče. Le tedaj
bo sprememba, ako se delavstvo
zgane in postavi na čelo vlade
ljudi iz delavstva samega. To je
hotel povedati ameriškemu ljud-
stvu univerzitetni učitelj.

Joe Hočevar.

O posetu in prireditvi

Springfield, Ill. — Letos, ko
se je vršila svetovna razstava, so
ljudje trumoma obiskovali Chi-
cago. Ker je bila vojnja na vla-
ku izredno nizka, je bilo tudi
meni omogočeno, da sem obiska-
la prijatelje, razstavo in — kar
sem si zelo želela — bila sem na
proslavi kluba št. 1 JSZ. In mo-
ram reči, da je bila proslava ne-
kaj izredno lepega in pomemb-
nega. Uverjena sem, da tudi ti-
sti, ki niso naklonjeni soc. stran-
ki, če so videli to prireditve, mo-
rajo priznati, da žrtvujejo veliko
truda in dela vsi, ki pomagajo
pri takih prireditvah. Priznati
se mora, da majhnim nasel-
binam tega ni mogoče narediti.
Zato sem si pa tudi mislila, da
zakaj ni omogočeno, da bi bili
vsi sodrugi in sodruginje, navzo-
či, ki spadajo k JSZ. Pa kaj ho-
čemo, saj danes je še veliko re-
či, ki se ne dajo izvesti. Veselo
je bilo videti tiste sodruge in so-
druginje, ki so od začetka tride-
set let gradili JSZ. Videlo se je,
kot da se jim je ta večer povr-
nila vsa tista mladostna moč, ki
so jo imeli pred 30 leti. Videli
so, da njih trdno prepričanje ni
bilo zaman. Tudi mene je vese-
lilo, ker sem se seznanila z mno-
gimi sodrugi. Bila sem vesela
svidenja z mrs. Pavlo Držić; vi-
dele se nisve odkar sve odšle iz
Trbovelj.

Obiskala sem tudi svetovno
razstavo. Tam je res veliko za-
nimivega, ampak če bi hotela vse
videti, vzame en teden časa in
mnogo denarja. Veliko reči se
pa tudi tukaj vidi vsako leto na
državni razstavi.

Tisti dan se je nabajala na

razstavi tudi mra. Roosevelt,
predsednikova žena. Ker jo ome-
njam, rečem le toliko, če bi ve-
čina volila kot jaz, da bi bila že-
na Normana Thomasa lahko na
njem mestu. Da pa ima za me-
ne tudi to pomen, je to, da sem
videla kako močan patriotizem
se izkazuje v času ko je vsa deže-
la v razburkanih valovih. Roose-
veltovka je bila čisto priprosto
oblečena, brez liapa in se je ob-
našala zelo uljudno. Morda zato,
ker tudi nji ni prikrto, da je tu-
di Chicago mesto revežev.

Bila sem pet dni v Chicagu in
v tem času sem veliko videla, kar
me je tudi zanimalo. Ali sama
ne bi tega zmogla, ker sem bila
novinka v velikem mestu. Zato
se lepo zahvaljujem družinam
M. Komučar, Filip Godina in P.
Bergerju. Hvala tudi Angeli in
Franku Zaitz za povabilo na
dom; v razgovoru nam je hitro
večer potekel.

Da pa se ne bo mislilo, da so
samo v Chicagu "najboljši" lju-
dje, naj povem, da smo tudi v
Springfieldu "dobri", in hočemo
biti delavni kolikor je to mogo-
če. In če vam tam v Chicagu po-
stane dolgčas, pridite sem v
Springfield, pa ne pozneje ka-
kor na soboto večer, 18. nov., ko
uprizori soc. klub št. 47 JSZ dra-
mo "Grobovi bodo izpregovori-
li." Slišala sem, da nekateri že
imate vstopnice k tej igri. Vas
bomo prav z veseljem sprejeli.
Tudi iz tukajšnjih bližnjih na-
selbin se nam obeta dobra ude-
ležba. Ne bilo bi prav, če ne bi
bili Slovenci iz Springfieldda na-
zvóci pri tej predstavi v velikem
številu.

Naš klub ima prazno blagaj-
no in stroški so pa tudi vedno,
poleg tega se pa pomaga Sloven-
skemu domu. Vstopnina je zelo
nizka in ta drama je vredna, da
jo vsak vidi, če le mogoče. Za-
četek ob 8. zvečer — točno — na
18. nov. — Julia Krmelj.

Gibanje za socializiranje
bank v Avstraliji

Nameravajo odpraviti ves kre-
ditni sistem kakor ga mi po-
znamo. Obresti bi izginile in
vsak bi dobil "narodne divi-
dende". Denar bi bil baziran
na produciranem blagu, ne na
bogastvu

Sydney, Avstralija. — V tej
deželi socialnih eksperimentov
in posebno še v Novi Zelandiji
se zadnje leta naglo širi gibanje
za temeljito reformiranje vse-
ga denarnega in bančnega sis-
tema.

Ideja, ki tukaj dobiva vedno
več privrženecov, je večjega po-
mena, vsaj naj bi bila tudi za
po Wall streetu razdejano Ame-
riko, ki ječi v velikih agonijah.
Ljudstvom vseh kapitalističnih
držav pokazuje pot, po kateri se
lahko iznebijo ne le bankirjev,
nego tudi gospodarskih kriz, ka-
terih korenine so v veliki meri
v profitnem denarnem in ban-
čnem sistemu.

Reforma, za katero vlada tu-
kaj večje zanimanje in v Novi
Zelandiji pa ima na svoji strani
16 poslancev, predvideva socia-
liziranje kredita in odpravo ob-
resti. Njen oče je angleški ma-
jor C. H. Douglas, ki jo je raz-
vil v svoji knjigi "Social Cred-
it." V Angliji se je s to idejo
zgodilo slično ko v Ameriki s
tehnokrati: nekaj časa je bila
popularna, ko pa so kapitalisti-
čni krogi spoznali njene impli-
kacije, so mahoma odrezali vse

razprave v časopisju. Dose-
je Avstralijo in Novo Zelan-
kjer je našla ugodnejši m-
Osnovna ideja Douglas-
načrta je, da mora denar
potrebam in ne profitu. To
mogoče doseči le s socia-
njem vage kreditnega sis-
in z odpravo obresti. Vse
kirstvo naj bi vodila drža-
izdajala denar.

Denar bi ne šloval na
srebrni ali kak drugi "za-
valuti, ampak bi baziral na
duciranem bogastvu — na
gu, na nepremičnini in na
pridelkih. Odpadle bi tu
obresti in bi vlada dajala
jila brez teh tributov, da
še plačevala "narodne di-
de" vsakemu producentu.

Tovarnar bi na primer
mel nobenih težko pri fi-
ranju produkcije ali pa
talnih dobrin" — stroje-
slojpa in slično. Vlada bi
la brezobrestno posojila
vrednosti produciranege.
Vrnil bi ga, ko bi blago
v denar. Na ta način bi
govi stroški izdatno zniž-
eni strani bi tu pomnoži-
dukcijo radi večje porabe
drugi bi se pa cene avtom-
stabilizirale.

Druga točka tega pro-
je, da bi vlada subvencirala
konzumejco s tem, da bi
cene čim nižje. Pod sedan-
stemom na primer tovarn-
loči veliko višje cene, ker
plačevati obresti tudi od
la, ki je založen v produc-
a ne prodanem blagu. Pod
mom "pravičnih cen" bi
da izdala denar proti ne-
nemu blagu in nastavlja
podlagi fiktivnih stroškov
roma eno petino manj,
stimuliralo konzumejco.

Če bi na primer za pro-
jo in razprodajo znašali
neke količine blaga \$500,
bi bile cene na trgu eno
manj, to je \$400,000, bi
krila "izgubo" z izdane
vega denarja za \$100,000
s tem dosegla ali krila fa-
vrednost blaga.

Tretja točka tega nač-
"narodne dividende," ki
prejel koncem leta ali ne-
ločne dobe sleherni drž-
Znašaje bi toliko, za kol-
bilo v zalogi neprodanega
za katero sumo bi izdala
in ga vrgla v cirkulacijo
dend bi bil posameznik
toliko, kolikor bi dela.

Ker bi bile odpravljene
sti in bi vlada fiktivno
nala od vlog za kritje ste-
bi bilo varčevanje ali pa
investicijskega trga nev-
ter bi bilo stremljenje po-
nika kakor tudi strem-
družbe za dosego čim
življenjskega standarda.

Ta sistem "socialnega
ta" se "praktičnim" lju-
fantastičen in "nemog-
govi zagovorniki odgov-
da je v teoriji prav tako
čen kakor nepraktični. Sp-
se je kakšen denarni sis-
kazal nepraktičnim, je to
nji valutni in kreditni sis-
na eni strani umetno na-
parasite, na drugi pa de-
veže.

V bistvu se ta sistem
razlikuje od sedanjega,
le v namenu. 90% produk-
trgovine je danes bazira
kreditu in ne na denarju
kirji kredit ekspanzirajo
deseterjetnem dolarja. Ba-
ma na primer za en milijon
kredita (posojil) pa ima
gah za deset milijonov, ki
ti z vrednostnimi papir-
vselej). Banka plača od
3 do 4 odstotke od enega
na, kolekta pa od 6 do 8
kob obresti od desetih.

Socialni kredit bi služil
bam posameznika in sku-
in ne interesom bankirjev
kreditni sistem pa je
dobra ali pa škodljiva
lacija.

Enotna fronta delavcev
marjev

Madison, Wis. — Vain-
ki, da pride do enotne
farmlarjev in delavcev,
podvzeti na konvenciji Fi-
ske vzgojne in zadružne
Konvencije so se udeležili
zastopniki državne delav-
deracije. W. B. Sander-
nik federacije, je izjavil,
bo iz tega razvil močno
no gibanje farmlarjev in
cev.

Delegacija Mednarodne delavske obrambe, ki je izročila Rooseveltu seznam imen linčarjev, ki so umorili črnca Geo. Armwooda v Marylandu.

Louis Adamski

SMEH V DŽUNGLI

AVTORIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISELJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Napredovanje v službi mi je omogočilo, da sem hodil bolje napravljen in da sem se hranil s tečnejšimi obedi; zmanjšalo je tudi grenki gnev nad Ameriko, ki se me je polotil, ko sem bral "The Jungle". Nezveznosti in neubravnosti ameriškega življenja, ki sem se jih tedaj zavedel, se mi niso zdele nič manj hude nego prej, a sedaj sem bil take volje, da so se mi zdele skoro zabavne.

Radovednost, ki me je gnala k spoznavanju te dežele, je rasla.

II

Kakor večina bohunskih časopisov je bil tudi "Narodni Glas" v večnih denarnih stiskah. Vsak tretji mesec mu je grozila nevarnost, da izdihne.

Ko sem bil približno tri mesece pomočnik glavnega urednika in je prodaja časopisa začela izredno naglo padati in pojemati, sem navsvoval izdajatelju in Mr. Zemlarju, naj me pošljeta na "izlet po Združenih državah". Predlagal sem, da bi obiskal večje slovenske "kolonije" v industrijskih središčih, si ogledal življenje naših ljudi, pisal o problemih njihovega izseljenstva, o njihovem socialnem in kulturnem življenju, o njihovih delavskih razmerah, obenem pa nabiral nove naročnike. Nekateri izmed bohunskih časopisov so imeli potujoče dopisnike in nabiralce naročnikov. Glavni nagib, zaradi katerega sem navsvoval to potovanje, seveda ni bila želja, da bi časopisu pomagal na noge, marveč da bi si ogledal deželo.

Izdajatelj je izprva okleval, potem pa se je odločil, da me pošlje na poskusno potovanje za mesec dni; v tem času bi moral obresti Pennsylvanijo in Ohio. Najprvo sem se odpravil v Forest City, v pokrajino antracita v Pennsylvaniji. Tam je živel Peter Molek. Razveselil se je, ko me je zagledal, in dolg pomenek se je razpletel med nama.

"No, ali se še spominjaš, kaj sem ti dejal?" je začel. "Amerika kaj velja le za ljudi tvoje baže." Presenetila ga je moja angleščina, ki sem jo tedaj govoril že dokaj dobro in tekoče, pa dejstvo, da pišem za časopis.

Molkovo zdravje je bilo še vedno skoro tako kakor takrat, ko se je vrnil v Združene države. Sedaj ni bil več paznik v premogovniku. Nedavno se je bil poročil s Slovenko srednjih let, vdovo s petimi otroki. Njenega moža, Molkovega prijatelja, je ubilo v rudniku. Zavarovalnica, ki jo je potegnila, je značala nekaj tisoč dolarjev in s tem denarjem sta z Molkom pred kratkim odprla trgovino z mešanim blagom in zelenjavo, ki je dobro kazala.

Forest City je bilo tedaj mesto z osem tisoč prebivalci, med katerimi so imeli Slovenci večino s približno pet sto družinami. Molek, ki jih je bolj ali manj vse poznal, mi je pomagal, da sem prišel mednje in se seznanil z njimi, da sem videl, kako žive, in jih pridobil za naročnike.

Molek je poznal tudi mnogo Slovencev v sosednjih premogovnih mestih z imeni Carbondale, Pittston, Scranton, Wilkes-Barre. Dal mi je pisem zanje ali pa mi samo povedal, kje naj se oglašim s sporočilom, da sem njegov prijatelj. Ti so me potem poslali zopet dalje k drugim Slovincem, živčim v Zapadni Pennsylvaniji in Ohiju. Tako sem brez težav našel sorojake povsod po umazanih, sajastih industrijskih krajih in mestih teh dveh držav.

Vsi ti kraji so bili žalostni in neubrani, z ogromnimi kupi premoga in kokska pred hišami, s smrdječimi smetišči, praznimi konzervnimi škatlami in izvrženimi stroji na vseh

koncih in krajih. Bolj ko pogled na te kraje pa me je seveda zanimalo, kako žive moji rojaki, Slovenci in drugi Bohunki.

III

Velika večina priseljencev, ki so padli v ameriški hrušč in trušč, od najbolj pa do najmanj bistrega in pametnega, je bila povsem naravno osupla ali celo osamljena od silnega vtisa, ki ga je dežela napravila na njihove čute in duše. Njihova prva skrb po prihodu je bila, da si poiščejo ljudi svoje narodnosti, aredi katerih bi se mogli šele znajti in orientirati. Redko se je naključilo, da je kdo dobil delo, ki ga je bil vajen. Amerika ne pozna stalnosti, ki je bila tako značilna za življenje v Evropi pred svetovno vojno. Stroji so se izpopolnjevali od dneva do dneva in delo, ki si ga našel, ti ni nudilo nobene trajne varnosti. Utegnil si ga izgubiti od tedna do tedna, celo od ure do ure, in redko je bilo mogoče graditi načrte za bodočnost za njegovo stalnost. Čim izrazitejša je bila razlika v jeziku, šegah, običajih in razmerah Amerike in priseljenčeve dežele, tem nujnejše je bilo zanj, da si poišče družbe sorojakov.

Kar se tiče slovenskih priseljencev, ki so se pred osemnajstimi ali dvajsetimi leti začeli v gostih trumah seliti čez veliko lužo, je ob času prvih izseljenskih trum poglavitna, četudi ne najvažnejša težava nastala iz vprašanja, kako dopovedati rojenim Američanom in tujcem drugih narodnosti, kdo so in odkod so doma. Osnovna težava je bila v tem, da si premnogi med njimi niti sami niso bili na jasnem o svoji domovini. Če so Slovenci vprašali po njegovi narodnosti, je skoro gotovo odgovoril, da je Kranjec ali Krainer, s Kranjskega doma. Le kak Čeh, štajerski Nemec ali Italijan iz Trsta je vedel, kaj je ta Kranjec hotel povedati. Bilo je prav tako, kakor če bi državljan iz tako slabo poznane države, kakršna je Nevada, prišel v Beograd ali Ljubljano, pa bi rekel, da je po narodnosti Nevadec. Če je priseljenec v resnici vedel, kaj je, tedaj se je izdal za Slovenca, toda poprečnemu Američanu, Ircu ali Skandinavcu to ni povedalo dosti več nego Kranjec.

Ubogi Bohunk je tedaj v potu obraza in morda s pomočjo zemljevida začel razlagati, da so Slovenci majhen slovenski narod. "Ratanci po krvi, bi dejal, Čehom, Poljakom in Rusom, prebivajoči v mali deželi sredi Avstrije, ki so jih Habsburžani s svojo macchia-vellistično "divide et impera"-politiko razkosali na tri neznatne dežele: Kranjako, Koruško in Štajersko. Toda še preden je nehajl pojasnjevali, hop!, so ga že naredili za Avstrijca, kar je bilo v nekem smislu pravilno. Kjer so Slovenci živeli v večjih naselbinah, kakor v Clevelandu, Forest Cityju, Wilkes-Barreu, Carbondaleu, Pittsburghu in Chicagu, so jih poznali tudi pod imenom "Krainers" ali "Granners".

Na podoben način so tudi iz Hrvatov naredili Avstrijce, dasi to v nobenem smislu ni bilo pravilno, ker je bila Hrvaška del Ogrske, ne pa Avstrije. Celu Srbi in Črnogorci, ki so očitno imeli isto govorico kakor Hrvati, so dobili oznako "Avstrijci" in jugoslovanski jezik so spremenili v "avstrijski" jezik. Čehi, ki so se vedno točno zavedali svoje narodnosti, niso bili nikdar v zadregi, kadar je bilo treba izjaviti, kaj so. Posledica tega je bila, da Čehi v Ameriki niso nikoli bili Avstrijci, marveč Čehi ali "Bohemians", dasi so v resnici živeli delj pod avstrijsko vlado kakor Jugoslovani.

(Dalje prihodnjik.)

Svetovni sindikat tiranov

Moderni kulturni človek je, kolikor se tega dostojanstva zaveda, ponosen na svojo politično, družabno in osebno svobodo. Stoletja, da tisočletja se je človeštvo zanj borilo. Od suženjstva do despotije kraljev je neizmerno dolga doba, ki jo izpolnjujejo težki boji številnih generacij. Svoboda človeških pravic, ki jo je izoblikovala velika francoska revolucija kakor tudi izklic neodvisnosti Združenih držav v Ameriki skoraj istočasno, je bila žareča bakla vseh poznejših revolucij, vstaj in bojev. Vedno so bili delavci, intelektualci in srednji stan, ki so se borili v prvih vrstah za ta ideal. Tudi meščanstvo je postavilo svoje čete, dokler so absolutizem, zemljiška veleposest in duhovništvo ovirali razvoj industrije, trgovine in prometa. Rezultat teh političnih in gospodarskih bojev je bila končno liberalna država, ki je jamčila za svobodo industrije, neomejevanje trgovine, tiska, zborovalne pravice in osebnosti.

O liberalizmu zadošča, če povemo, da danes po svoji totaliteti ne obstoja v nobeni državi več. Tupatam so le še borni ostanki. V Združenih državah mu prav sedaj kopljejo grob. Liberalna pravna država je prepustila vplivu državne oblasti le

nekateri strani človeškega življenja. V liberalni državi smo imeli nekaj političnega nevtiralnega prostora, ki je vsakemu državljanu omogočal, da se je v največji meri emancipiral od državne oblasti in živel svoje življenje. Osebo življenje posameznika, velik del družabnega življenja, propagiranje lastnih interesov potom koalicijskih, društvenega in zborovalnega prava, svobode razvedrila in čtiva je tvorilo veliki okvir, v katerem se je človek neodvisno od državne oblasti izživljal. Na tej podlagi je vzrasla demokracija, strokovne organizacije in socialna politika v najširšem smislu. Zadnje se je razpielo daleč preko liberalnih držav, nastale so konstitucionalne (ustavne) državne oblike, ki pa so tudi še dalje dopuščale najširše sfere udejstvovanja posameznika in družabnega udejstvovanja v razvoju. Še nikdar, odkar moremo zasledovati zgodovino človeštva, ni razvoj gospodarstva napravilo tako nepričakovane napredka. Zadnje tri generacije človeštva in sedaj živče so za razširitev življenjskega udejstvovanja storile več, kakor one pred in po Kristusovem rojstvu, ki so živele na zemlji. Šele v tej dobi so nastale nepričakovane storitve ve-

de, tehnike, industrije, trgovine in prometa. Svet je postal enota. Delitev del je ni uveljavila le v življenju vsake države, ampak po vsem svetu. Vsek posameznik je bil od svojih soljudi in vsaka država od druge odvisna. Presojajmo že dobo liberalističnega gibanja kakor hočemo, je vsakakor omogočila kulturni dvig delovnega človeka. Delavec si je ustvaril v omenjenem nevtiralnem življenjskem udejstvovanju organizacije, s katerimi je lahko branil in se boril za svoje interese in se uveljavil za državno oblast ali proti njej.

Kapitalistični gospodarski red, ki se je v okvirju opisanega političnega sistema na tak poseben način mogel razviti, je začel končno v protislovje sam s seboj in s političnimi in družabnimi silami. Prvotno je služilo gospodarstvo za lastno potrebo in sočloveka. Zakaj človek končno ni živel za to, da dela, marveč je delal zato, da živi. Zadovoljitev človeških potrebščin v največji meri bi morala biti naloga posameznega gospodarstva, narodnega gospodarstva in končno svetovnega gospodarstva. Notranje kapitalistične tendence so pa pokvarile ta princip. Nastajajoče gospodarske motnje so postajale ostrejšje, dokler je, pospešena po posledicah vojne, nastopila velika kriza, ki je spravila državne stvore vseh zemljin v opas-

nost. Kapitalizem preživlja sedaj svojo največjo dobo krize, odkar obstoja.

Ni se nam torej treba čuditi, če poizkuša sedaj politično premagati gospodarske težkoče.

Fašistični sistem more uspevati le, ker je kapitalizem zabredel v strahovito gospodarsko krizo.

Kakor je pri velikih svetovnogospodarskih prevratih običaj: da se zaletje daleč preko cilja, tako je tudi tukaj. Fašizem in avtoritativni princip sta postala modni frazi. Zdi se, da hoče vedno večji del sveta preiti v fašizem. Propada pa vrednost politične svobode, pada čut osebne časti, čut za pravico in svobodo osebnosti, izražanje svojega lastnega mnenja itd. Fašizem si osvaja nevtralnino afero, v kateri se je človek v minulih dobah lahko udeleževal in mu je nudila najširše svobodaščine. Posledic gospodarske krize, vse neobjektivnosti časa, vse težkoče, ki so izšle iz poloma kapitalističnega gospodarstva, vsi pojavi gnobe, ki trajno nastopajo po vojni, se zavedno predbacivajo demokraciji, socialnopolitičnim ustanovam, svobodni svetovni trgovini, strokovnim organizacijam in mednarodnim svetskim znanstvom itd. Obupanim državljanom in delavcem se spretno vceplja misel, da se imajo zahvaliti za svojo bedo sistemu preteklosti, češ, da je krija vsemu tkzv. liberalno-marksistična doba. Razočarljivo je, kako malo poznajo narodni dejanske razmere, ko podlegajo taki propagandi fašistične agitacije v tolikih množicah.

Fašizem se izraža v strahovitih grozotah. Njegove metode gredo daleč preko mej, v katerih se že stoletja sem ni tako zatiravalo in tlačilo sočloveka. Fašizem lahko imenujemo sistem tiranov. Z neobzirno surovostjo poseza v nevtralnino sfero kulturnega človeka ter ne podjarmlja le človeka, marveč uniči vse, kar se sme označevati kultura in svoboda. Totalna država fašizma ne dopušta prostora za kakršnokoli udejstvovanje. Osvaja si strokovne organizacije, odpravlja društveno, tiskovno in zborovalno svobodo, tisk postane prostitutka, ki tira vse življenje naroda v strugo avtoritativnega principa. Ustvari si nekako pretorianško gardo, ki je za vse pripravljena in kadarkoli diktatorjem na razpolago. Kar vidimo v Nemčiji, je mnogo huje kakor v italijanskem fašizmu, višek je tiranstva in grozovitosti. Značilno je, da tudi drugi poizkušajo to silo ter se po vseh deželah gibljejo sile, ki žele uvesti enake razmere. Pomislimo, da se fašizem ne izraža kot reakcija, marveč, da ima povsem plebejske poteze. Oblači se v togo delavskega prijatelja ter privlači na tak način ogromne ljudske množice k sebi. Malomeščanske izpodkopane existencije, nezaposlene intelektualce, nezaposlene delavce in nameščence, vsi tvorijo njegove pomožne čete. V ozadju stoji kapitalistične sile, ki akusajo pritegniti te sile v obrambo svojega obstanka in je mobilizirati.

Ne varajmo se: to gibanje še vedno napreduje. S fašizmom so danes prepojene mnoge dežele. Demokracija in osebna svoboda sta mrtvi že po nekaterih deželah in če nas znaki ne varajo, grozi ta nevarnost tudi Avstriji. Zanimivo je, kako avtoritarno vladana dežela posnema drugo. Tirani so edini v sovraštvu do demokracije, do osebne svobode, do svobodnih strokovnih organizacij, do svobodnega izražanja mnenja v besedi in pisavi itd. Avtoritarna država se smatra kot bog nove dobe. V tem pogledu fašizem gre dalje kakor je šla diktatura v času carizma v rimskem imperiju. Ne rečemo torej preveč, če trdimo, da se ustvarja z avtoritarnimi deželami svetovni sindikat tiranov.

Proti tej notranji zvezi diktatorjev se more bojevati le delavsko svetovno gibanje. Danes vemo, da se velika števila prebivalstva ne zavedajo, kako ogromna kulturna doba je rodila demokracija. Narodi niso znali farabiti svojo politično in gospodarsko svobodo, da bi razširili svoje življenjsko udejstvovanje. Nežreli so bili, da bi se vladali sami in ker so bili nežreli, so obljeli diktatorje, ki so jim obljubovali olajšanje gospodarske bede. S tem so izkopali grob svoji svo-

bi. Kapitalizem preživlja sedaj svojo največjo dobo krize, odkar obstoja. Ni se nam torej treba čuditi, če poizkuša sedaj politično premagati gospodarske težkoče. Fašistični sistem more uspevati le, ker je kapitalizem zabredel v strahovito gospodarsko krizo. Kakor je pri velikih svetovnogospodarskih prevratih običaj: da se zaletje daleč preko cilja, tako je tudi tukaj. Fašizem in avtoritativni princip sta postala modni frazi. Zdi se, da hoče vedno večji del sveta preiti v fašizem. Propada pa vrednost politične svobode, pada čut osebne časti, čut za pravico in svobodo osebnosti, izražanje svojega lastnega mnenja itd. Fašizem si osvaja nevtralnino afero, v kateri se je človek v minulih dobah lahko udeleževal in mu je nudila najširše svobodaščine. Posledic gospodarske krize, vse neobjektivnosti časa, vse težkoče, ki so izšle iz poloma kapitalističnega gospodarstva, vsi pojavi gnobe, ki trajno nastopajo po vojni, se zavedno predbacivajo demokraciji, socialnopolitičnim ustanovam, svobodni svetovni trgovini, strokovnim organizacijam in mednarodnim svetskim znanstvom itd. Obupanim državljanom in delavcem se spretno vceplja misel, da se imajo zahvaliti za svojo bedo sistemu preteklosti, češ, da je krija vsemu tkzv. liberalno-marksistična doba. Razočarljivo je, kako malo poznajo narodni dejanske razmere, ko podlegajo taki propagandi fašistične agitacije v tolikih množicah. Fašizem se izraža v strahovitih grozotah. Njegove metode gredo daleč preko mej, v katerih se že stoletja sem ni tako zatiravalo in tlačilo sočloveka. Fašizem lahko imenujemo sistem tiranov. Z neobzirno surovostjo poseza v nevtralnino sfero kulturnega človeka ter ne podjarmlja le človeka, marveč uniči vse, kar se sme označevati kultura in svoboda. Totalna država fašizma ne dopušta prostora za kakršnokoli udejstvovanje. Osvaja si strokovne organizacije, odpravlja društveno, tiskovno in zborovalno svobodo, tisk postane prostitutka, ki tira vse življenje naroda v strugo avtoritativnega principa. Ustvari si nekako pretorianško gardo, ki je za vse pripravljena in kadarkoli diktatorjem na razpolago. Kar vidimo v Nemčiji, je mnogo huje kakor v italijanskem fašizmu, višek je tiranstva in grozovitosti. Značilno je, da tudi drugi poizkušajo to silo ter se po vseh deželah gibljejo sile, ki žele uvesti enake razmere. Pomislimo, da se fašizem ne izraža kot reakcija, marveč, da ima povsem plebejske poteze. Oblači se v togo delavskega prijatelja ter privlači na tak način ogromne ljudske množice k sebi. Malomeščanske izpodkopane existencije, nezaposlene intelektualce, nezaposlene delavce in nameščence, vsi tvorijo njegove pomožne čete. V ozadju stoji kapitalistične sile, ki akusajo pritegniti te sile v obrambo svojega obstanka in je mobilizirati.

Ne varajmo se: to gibanje še vedno napreduje. S fašizmom so danes prepojene mnoge dežele. Demokracija in osebna svoboda sta mrtvi že po nekaterih deželah in če nas znaki ne varajo, grozi ta nevarnost tudi Avstriji. Zanimivo je, kako avtoritarno vladana dežela posnema drugo. Tirani so edini v sovraštvu do demokracije, do osebne svobode, do svobodnih strokovnih organizacij, do svobodnega izražanja mnenja v besedi in pisavi itd. Avtoritarna država se smatra kot bog nove dobe. V tem pogledu fašizem gre dalje kakor je šla diktatura v času carizma v rimskem imperiju. Ne rečemo torej preveč, če trdimo, da se ustvarja z avtoritarnimi deželami svetovni sindikat tiranov. Proti tej notranji zvezi diktatorjev se more bojevati le delavsko svetovno gibanje. Danes vemo, da se velika števila prebivalstva ne zavedajo, kako ogromna kulturna doba je rodila demokracija. Narodi niso znali farabiti svojo politično in gospodarsko svobodo, da bi razširili svoje življenjsko udejstvovanje. Nežreli so bili, da bi se vladali sami in ker so bili nežreli, so obljeli diktatorje, ki so jim obljubovali olajšanje gospodarske bede. S tem so izkopali grob svoji svo-

bi. Kapitalizem preživlja sedaj svojo največjo dobo krize, odkar obstoja. Ni se nam torej treba čuditi, če poizkuša sedaj politično premagati gospodarske težkoče. Fašistični sistem more uspevati le, ker je kapitalizem zabredel v strahovito gospodarsko krizo. Kakor je pri velikih svetovnogospodarskih prevratih običaj: da se zaletje daleč preko cilja, tako je tudi tukaj. Fašizem in avtoritativni princip sta postala modni frazi. Zdi se, da hoče vedno večji del sveta preiti v fašizem. Propada pa vrednost politične svobode, pada čut osebne časti, čut za pravico in svobodo osebnosti, izražanje svojega lastnega mnenja itd. Fašizem si osvaja nevtralnino afero, v kateri se je človek v minulih dobah lahko udeleževal in mu je nudila najširše svobodaščine. Posledic gospodarske krize, vse neobjektivnosti časa, vse težkoče, ki so izšle iz poloma kapitalističnega gospodarstva, vsi pojavi gnobe, ki trajno nastopajo po vojni, se zavedno predbacivajo demokraciji, socialnopolitičnim ustanovam, svobodni svetovni trgovini, strokovnim organizacijam in mednarodnim svetskim znanstvom itd. Obupanim državljanom in delavcem se spretno vceplja misel, da se imajo zahvaliti za svojo bedo sistemu preteklosti, češ, da je krija vsemu tkzv. liberalno-marksistična doba. Razočarljivo je, kako malo poznajo narodni dejanske razmere, ko podlegajo taki propagandi fašistične agitacije v tolikih množicah. Fašizem se izraža v strahovitih grozotah. Njegove metode gredo daleč preko mej, v katerih se že stoletja sem ni tako zatiravalo in tlačilo sočloveka. Fašizem lahko imenujemo sistem tiranov. Z neobzirno surovostjo poseza v nevtralnino sfero kulturnega človeka ter ne podjarmlja le človeka, marveč uniči vse, kar se sme označevati kultura in svoboda. Totalna država fašizma ne dopušta prostora za kakršnokoli udejstvovanje. Osvaja si strokovne organizacije, odpravlja društveno, tiskovno in zborovalno svobodo, tisk postane prostitutka, ki tira vse življenje naroda v strugo avtoritativnega principa. Ustvari si nekako pretorianško gardo, ki je za vse pripravljena in kadarkoli diktatorjem na razpolago. Kar vidimo v Nemčiji, je mnogo huje kakor v italijanskem fašizmu, višek je tiranstva in grozovitosti. Značilno je, da tudi drugi poizkušajo to silo ter se po vseh deželah gibljejo sile, ki žele uvesti enake razmere. Pomislimo, da se fašizem ne izraža kot reakcija, marveč, da ima povsem plebejske poteze. Oblači se v togo delavskega prijatelja ter privlači na tak način ogromne ljudske množice k sebi. Malomeščanske izpodkopane existencije, nezaposlene intelektualce, nezaposlene delavce in nameščence, vsi tvorijo njegove pomožne čete. V ozadju stoji kapitalistične sile, ki akusajo pritegniti te sile v obrambo svojega obstanka in je mobilizirati.

Heinz Spanknoebel, Hitlerjev propagandist in zdaj ubežnik, ko je federalna oblast odredila njegovo aretacijo. Najbrž se skriva nekje v New Yorku.

bodi ter postali sužnji mogočnega sistema, katerega brutalnost še spoznavajo, pa jo bodo še bolj spoznali.

Proti svetovnemu sindikatu tiranov je samo ena pot: združiti se morajo vsi svobodnomyšelniki elementi sveta. Če ti elementi svoje naloge ne bi razumeli, bo vsa kultura in vsa svoboda pokopana za desetletja. Jadro v tej borbi proti tiraniji pa more tvoriti le socialistično delavsko gibanje, ki ne sme opustiti nobene prilike, da prepreči tiranske instinkte kapitalističnega fašizma. Delavstvo naj nikdar ne pozabi, o čem se odloča v tej zgodovinski uri. — Del. Pol.

Dober tek!
Natakar: "Prinesel sem vam naročeni beefsteak. Dober tek!"
Čez nekaj minut pokliče gost natakarja k sebi: "Gospod plačilni, dovolite, kaj pa mislite z drugim podplatom napraviti?"

Dobro se pozna
Neko damo so vprašali, zakaj toliko govori.
"Če bi molčala," odgovori "se bojim, da ne bi česa izblebetala!"

Zastoj na poskušajo proti revmatizmu

Imamo domačo metodo zdravljenja, katero vam poljemo v vsledjem na poskušajo ako nam pišete pošto. Ako trpite bolečine v udih, akutih ali mitičnih, ako trpite mude revmatizma, tedaj imate tu grifko preskusiti za zmerno ceno metodo, ki je pomagala na stotine ljudem. Radevolje vam pošljemo POLNI ZAVITEK za 7 dnevno poskušajo BREZPLAČNO in ako hočete viti jih več, to dajte za malo uglediti. Mi želimo da vi to vživite 7 dni ZASTONJ na naše troška. Pošljite nam vaše ime in naslov na:

ROSE RHEUMA TAB. CO.
(Dept. 14)
3516 No. Irving Ave. Chicago, Ill.

Poklijte mi polni zavitek Rose Rheuma Tab. politine pravo. Jas kom to rabiti 7 dni in potem se bom odločil, ako bom želel več tega.
Ime
Naslov
Mesto Država

All ste že naročili Pro Mladinski list svojemu lju ali sorodniku v dom? To je edini dar trajne vrednosti ki ga za mal denar lahko te svojcem v domovino.

TISKARNA S.N.P.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča d
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaško-slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojava dajo vodstvo tiskarne. Čena zmerno, ustjako dele prva vrste
Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTER
2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Beckwell 4994
Chicago, Ill.
Tam se dobe na željo tudi vse ustjane prijavitelje

JOZEF TRINER O VINSKI TUACIJI V EVROPI

Vodilni vinski strokovnjak Jožef Triner, predsednik vinski družbe, je vprašan o vinski situaciji v Evropi in je o tem podal naslednje izjave:

"Ni dvojbe, da je naša fornija blagoslovljena dežela more producirati stara evropska vina s popolnim uspehom. Tem, ko vzhodno od visokega padnega gorovja "Rockies" re biti gojena le domača vina, v Kaliforniji se lahko goji vse različne vrste grozdne varietete, gradi te dežele ležijo v visokih meljski legi in ravniku, se nahajajo evropski vinogradi in zato so vsa vina, vključno s severnih nemških in južnih francoskih krajev, rejo gojiti v Kaliforniji.

Kljub vsemu je še oenoofilistov ali ljubiteljev tej deželi, ki so ponosni na svojo raj nemška renska vina, pa lahka francoska Claret ali mehki okusni Burgund ali težka likerna vina iz Španije, takozvane Port Sherries. Drugi zopet imajo italijanska vina, češkoslovaška in jugoslovanska vina. Naša se mora sprijazniti s temi fakci. Zato je Joseph Triner družba poslala že zgodaj svoje kupce v Evropo in on je, ki slovijo radi dobrih vinskih kupcev, se oblikuje znamenite nemške, francoske, italijanske, češkoslovaške in jugoslovanske vinarne in so pili velike količine izbranih vin. Ti kupovalci bodo ostali v Evropi in bodo neprestano kupovali vina in ista pošiljali v vinarno v Chicago.

Tako bodo ti, ki si bodo privoščili dobra imena vina, zadovoljni.

Triner pa ni pozabil tudi na tiste, ki ne morejo plačevati cen za taka vina. Pred bicio je bil šampanjec za bogate ljudi. Sedanje pa so zmanjšale kupovalne ljudi, in ker je treba še čunati in Trinerjevi družbi posečilo, da je prišla do in sicer, da bo lahko pro v majhnih steklenicah, nje po 50c, in v večji stopa po \$1.00. Prvi bo tak Triner's Rekey Sec, in drugi Cabinet Mousseaux.

Pa lahko uživati izvrstno šampanjskega tipa, katero na podlagi izjave fra ekspertov primerjati z istim šampanjcem. Staro Trinerjeve družbe je cena.

Za one pa, ki bodo hoteli coski šampanjec najboljši bo imela Trinerjeva družba logi tudi te vrste blago. Mr. Joseph Triner ob da bo povedal prihodnje mnenje tudi o situaciji in brinovca tukaj in v tu